

Jaarverslag 2018

Van de fractievoorzitter Wiebo de Vries

2018 was in vele opzichten een prachtig jaar. Als Culturele Hoofdstad van Europa hebben we laten zien waartoe Fryslân in staat is. Er waren spectaculaire events als de Conference of the Birds, de Reuzen van Royal de Luxe en de Stormruiter, maar ook vele andere grotere en kleinere voorstellingen. De hele mienskip van Fryslân deed mee. Ik hoop dat u ervan hebt genoten.

De zomer van 2018 was zeldzaam zonnig en droog. Veel mensen hebben ervan genoten, maar er was ook een keerzijde. De droogte gaf problemen in de watervoorziening en de landbouw. Het gaat lange tijd duren voor de waterstand weer

op peil is en de natuur hersteld. Door grote pieken in droogte en regen ondervinden we aan den lijve dat de klimaatverandering gevolgen heeft. Daar zullen we steeds meer van gaan merken.

Politiek gezien waren er de nodige lastige onderwerpen. Een voorbeeld is het windpark Nij Hiddum Houw, op de kop van de Afsluitdijk. Het was onmogelijk om een beslissing te nemen die iedereen beviel. Voor ons als fractie komt het er bij beslissingen als deze op aan om de goede afwegingen te maken, consistent te zijn en vooral ook: de verantwoordelijkheid te nemen en voor onze keuze te durven staan.

In 2018 hebben we ons ook stevig voorbereid op de Provinciale Statenverkiezingen en Waterschapsverkiezingen op 20 maart 2019. We gaan voor een mooie uitslag. Als ChristenUnie willen we het christelijk geluid laten horen. Ons thema is 'Waardevol'. Wij gaan voor een Fryslân waarin iedereen meedoet. Vergeet dus niet te gaan stemmen. Uw stem is belangrijk, ook omdat de nieuwe leden van de Provinciale Staten in mei de Eerste Kamer kiezen. Maak Fryslân waardevol.

Wiebo de Vries
Fractievoorzitter
Statenfractie ChristenUnie Fryslân

Het politieke verhaal van 2018

Het politieke verhaal van 2018 stond in het teken van 'waardevol': waardevol samenleven, waardevolle schepping en waardevolle regio. Net als het programma waar we de verkiezingen van 2019 mee ingaan. Hieronder een overzicht van belangrijke momenten in de Provinciale Staten van Fryslân. Onze inbreng, vragen en bereikte resultaten.

Waardevol samenleven

Het provinciale bestuur zet zich in voor de leefbaarheid van Fryslân. Over het algemeen zijn Friezen gelukkig. Ze geven een 8 voor de plaats waar ze wonen. Dat blijkt uit onderzoek van het Fries Sociaal Planbureau. Die 8 willen we graag zo houden, maar daar is wel wat voor

nodig. In dorpen en het buitengebied staan voorzieningen als winkels, openbaar vervoer en zorgvoorzieningen onder druk. Hoe houden we de leefbaarheid op peil? Dat is een vraag waar we als fractie veel energie in steken.

Volgend waar kan, sturend waar nodig

In september wordt in de Provinciale Staten de beleidsbrief Leefbaarheid besproken. Daarin wordt voorgesteld dat de provincie voortaan een minder sturende rol vervult en vooral initiatieven van onderop faciliteert. Wij zijn het hiermee

eens, maar vinden dat de provincie wel de regie moet nemen als het gaat om de spreiding van zorginstellingen. Het college van Gedeputeerde Staten voelt hier echter niets voor.

Aandacht voor waardig ouder worden

Waardig samenleven betekent ook: omzien naar ouderen. Veel ouderen voelen zich niet meer gewaardeerd en daardoor overbodig. Dat vinden wij heel zorgelijk. Het kabinet heeft deze kabinetsperiode 180 miljoen euro uitgetrokken voor het manifest 'Waardig ouder worden', een initiatief van de ChristenUnie, KBO-PCOB en Omroep MAX. Wat doet de provincie met het beschikbare geld om ouderen een waardige plek te geven in de samenleving? Hoe bieden we ondersteuning aan ouderen die langer thuis wonen? Wat doen wij tegen eenzaamheid? Tijdens de begrotingsvergadering in november vragen wij hier aandacht voor.

Investeren in de *legacy* van Culturele Hoofdstad

Samenleven is ook samen beleven. 2018 was het jaar van de Culturele Hoofdstad. Hoewel niet iedereen het eens was met het geld dat eraan is besteed, kunnen we wel zeggen dat onze provincie enorm op de kaart is gezet. Fryslân staat nu zelfs in de top 3 van beste bestemmingen in Europa. De Lonely Planet noemt Fryslân 'een verborgen parel'. Wij wisten dat natuurlijk allang, maar het is mooi dat we die erkenning ook van buiten krijgen. Tijdens Culturele Hoofdstad waren er veel spraakmakende evenementen en activiteiten. Ook vanuit de 'mienskip' zijn er veel prachtige voorstellingen gemaakt en activiteiten ondernomen. Iedereen deed mee, en dat was een van de doelen die we wilden bereiken. In de Staten bespreken we in oktober de erfenis van Culturele Hoofdstad. Wat hebben we geleerd? Hoe brengen we de successen van Culturele Hoofdstad verder? Cultuur is van groot belang voor de leefbaarheid van onze provincie. Daarom vinden wij dat er de komende jaren meer geld nodig is om de erfenis van Culturele

Hoofdstad te verzilveren. Tot ons genoegen stelt de provincie de komende twee jaar opnieuw geld beschikbaar voor de 'legacy' van Culturele Hoofdstad.

Beleidsvisie cultuur moet breder

Het cultuurbeleid gaat vanaf 2021 op de schop. De provincie spreekt over een 'herijking'. In de nieuwe cultuurvisie wordt voorgesteld om vanaf 2021 popcultuur en theater voorrang te geven, omdat hiervan de hele keten aanwezig is in Fryslân. Dit betekent dat andere instellingen die jaarlijks geld van de provincie krijgen, dit straks misschien niet meer krijgen. Veel culturele instellingen kunnen zonder die bijdrage echter

niet voortbestaan. De plannen veroorzaken onrust. Culturele organisaties en instellingen komen in actie en vinden gehoor bij de politiek. Geen enkele politieke partij kan zich vinden in de nieuwe beleidsvisie. De uitkomst van het debat in december is dat beeldende kunst en muziek worden toegevoegd aan de basis van de Friese Kunst Infrastructuur. De nieuwe cultuurvisie wordt dus verbreed.

Opschieten met asbest

Gezond samenleven betekent ook: opruimen van asbest. In Fryslân ligt nog veel asbest op daken. Het rijk heeft een deadline opgelegd: eind 2024 moet al het asbest van de daken zijn verwijderd. Wij vinden dat de provincie hier harder aan moet trekken. Tijdens de begrotingsvergadering in november vragen we het college om de subsidiepot: 'Asbest

eraf, Postcoderoos erop' weer te vullen. Bij deze regeling krijgen zowel de eigenaar als de energie-coöperatie een vergoeding als het asbest eraf gaat en er zonnepanelen op het dak worden gelegd. Het college van Gedeputeerde Staten wil hiervoor geen geld opnemen in de begroting van 2019, maar ons voorstel krijgt toch de steun van Provinciale Staten.

Vragen over asbeststortplaats

We stellen in juli schriftelijke vragen over de asbeststortplaats Ecopark De Wierde in Heerenveen. Een opletende burger heeft ons erop gewezen dat het asbest daar open en bloot ligt en dat dit gezondheidsrisico's kan opleveren. Wij vinden dat asbest verantwoord moet worden opgeslagen. Ook willen wij dat er naar alternatieven voor het storten van

asbest wordt gekeken. Volgens het college hoeven we ons geen zorgen te maken over de gezondheidsrisico's. Initiatieven om asbest thermisch te reinigen, zijn nog niet van de grond gekomen, maar de provincie blijft de ontwikkelingen rond het recyclen van asbest nauwgezet volgen.

Meer vertrouwen in burgerinitiatieven

Samen komen we verder. De provincie wil de samenwerking met burgers verbeteren en heeft daarom een 'doegroep' in het leven geroepen. In de periode van maart tot en met september heeft deze groep Friese burgers diverse overleggen met Statenleden, ambtenaren en griffie over de problemen waar burgers tegenaan lopen als

ze met plannen bij de overheid aankloppen. In de Statenvergadering van november worden de verbeterpunten besproken. Het zou helpen als de provincie sneller werkt, meer vertrouwen heeft in de initiatiefnemers en hulp biedt bij de uitvoering van plannen. De provincie neemt deze aanbevelingen ter harte.

Waardevolle schepping

De schepping staat onder druk. De bodem daalt, het aantal insecten neemt af, kwetsbare soorten verdwijnen, dominante soorten nemen de overhand. Ook het klimaat verandert. Dat betekent dat we onze manier van leven moeten veranderen en onze economie anders moeten inrichten. Dit heeft grote gevolgen, ook voor de landbouw. Van boeren wordt meer aandacht gevraagd voor dierenwelzijn, biodiversiteit en vermindering van de uitstoot van gassen. Dat vergt een andere manier van landbouw en bedrijfsvoering. Maar wie gaat dat betalen? Hoe helpen we boeren om over te schakelen naar duurzame bedrijfsvoering en goed rentmeesterschap? Ook dat is een thema waar de ChristenUnie zich veel mee bezighoudt.

Toekomst veenweidegebied

De Provinciale Staten praten al meer dan vijftien jaar over de veenweidegebieden in Fryslân. Afgelopen jaar hebben wij samen met 50PLUS, D66, GrienLinks, PvdA en de Partij voor de Dieren een initiatiefvoorstel gedaan om de balans tussen landbouw, natuur en milieu te herstellen. Het voorstel haalt de eindstreep niet. Er is verdeeldheid over de wijze waarop het veenweidegebied voor de toekomst bewaard moet blijven en wat daarin de rol van de landbouw moet zijn. Als ChristenUnie dringen wij er steeds op aan om de boeren in het gebied bij het proces te betrekken. Een beslissing om het grondwaterpeil drastisch te verhogen, heeft als consequentie dat

een aanzienlijk deel van de boeren uit het veenweidegebied moet vertrekken of op zijn minst de bedrijfsvoering moet aanpassen. De winst van het initiatiefvoorstel is dat de discussie over de toekomst van het veenweidegebied is opengebroken en ongetwijfeld terugkomt.

Bernita Hakvoort

Begin juni ben ik begonnen als fractiemedewerker beleid. Ik viel die week gelijk met mijn neus in de boter: een hoorzitting over windmolens. Een zaal vol boze mensen met rode knipperende fietslampjes op hun hoofd. Ja, zo'n flitsend begin maakt wel indruk. Inmiddels raak ik gewend aan de wereld van de provinciale politiek. Ik heb veel nieuwe mensen leren kennen en weet nu ook waar andere partijen zich druk om maken. Jammer genoeg is politiek voor veel mensen een ver-van-mijn-bed-show. Ik hoop dat ik de politiek wat dichterbij kan brengen. Politiek heeft altijd al mijn interesse gehad; dat heb ik van huis uit meegekregen. Ik ben dankbaar dat ik mij voor de ChristenUnie mag inzetten en dat God de bron is waar we uit mogen putten.

Natuer mei de mienskip

De provincie wil 'natuur' betaalbaar houden. Maar als we op de huidige manier doorgaan met het natuurbeleid, dreigt er een groot financieel tekort. Hoe lossen we dat probleem op? Als ChristenUnie vinden we het belangrijk dat het natuurnetwerk in Fryslân wordt afgemaakt. Daarom hebben we onze steun uitgesproken voor het initiatief 'Natuer mei de mienskip'. Natuur-, landbouworganisaties en particulieren werken hierin samen aan een alternatief voor het provinciaal natuurprogramma. De initiatiefnemers willen door creatief samen

te werken vorm geven aan grondverwerving, inrichting en beheer van de Friese natuur. De verwachting is dat voor hetzelfde geld meer natuur kan worden gerealiseerd. Wij zijn benieuwd naar de resultaten. Over de tijdelijke aankoopstop zijn wij niet tevreden. Wij vinden dat onverstandig, met name in gebieden waar gebiedscommissies al veel voorbereidend werk hebben gedaan, zoals in Achtkarspelen-Zuid, Koningsdiep en Linde. Helaas vinden we in juli geen meerderheid om de aankoop van natuur door te laten gaan.

Ynze de Boer

Bijzonder om als fractielid weer een bijdrage te mogen schrijven voor dit jaarverslag. Dat had ik niet verwacht toen ik in december 2017 afscheid nam en mijn politieke loopbaan afsloot. Maar dingen lopen soms anders. In juni mocht ik weer aanschuiven als eerste opvolger vanwege het vertrek van Andries Bouma. Daarna werd ik eind september weer beëdigd als Statenlid vanwege het vertrek van Richard Klerks. Sommige mensen vroegen of het niet vreemd voelde weer terug te zijn. Ik heb in alle eerlijkheid geantwoord het gevoel te hebben dat ik nooit weg ben geweest. Je stapt zo weer in de rijdende trein waar je pas een half jaar uit was, het gaat allemaal als vanzelf. Toch is het dat niet. Het is en blijft bijzonder dat God je de gezondheid en de mogelijkheid geeft om je gaven en talenten in te zetten, ook op oudere leeftijd. Daar ben ik dankbaar voor!

Zorgen over gaswinning

We maken ons zorgen over de gaswinning in Fryslân nu de gaskraan in Groningen wordt dichtgedraaid. Betekent dit dat er extra gas wordt gewonnen in de kleine velden in Fryslân? Loopt Fryslân straks schade op? Wij vragen Gedeputeerde Staten snel werk te maken van een schadeprotocol voor schade ontstaan door winning uit Friese gasvelden. Het college denkt dat het mee zal vallen met de extra winning van gas, maar erkent dat we alert moeten blijven. Ons voorstel om het Friese standpunt goed

onder de aandacht te brengen in Den Haag en hierin samen met andere gemeenten en provincies op te trekken, wordt aangenomen.

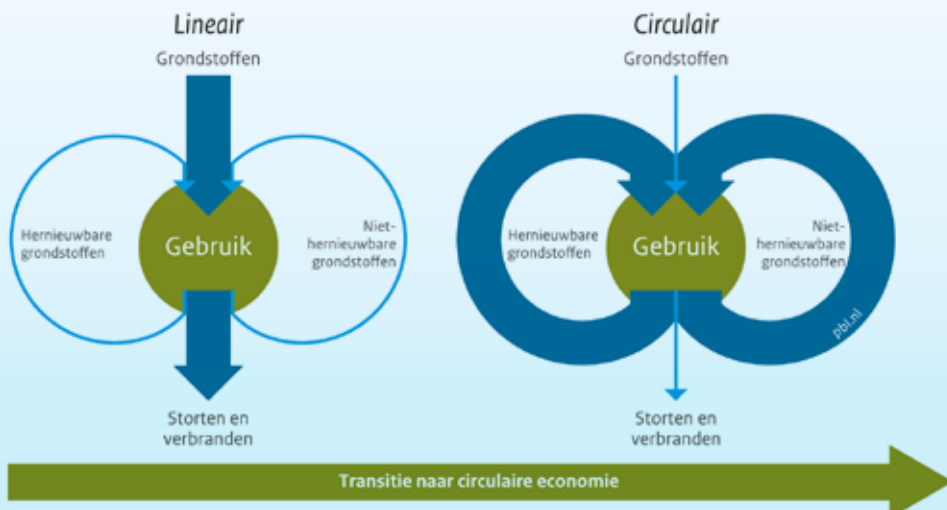

Richting een circulaire economie

Wij willen dat de provincie zich meer inzet om de Friese economie circulair te maken en verspilling tegen te gaan. Tijdens de behandeling van de kadernota in juni vragen wij meer geld om de circulaire economie te versnellen. Ook vinden wij het belangrijk om de inwoners van Fryslân te informeren over de noodzaak van een circulaire economie waarin alle grondstoffen steeds opnieuw bruikbaar zijn. In de circulaire

economie koopt de consument geen product, maar een dienst. Dat is een compleet ander economisch model dan we gewend zijn. Wij krijgen een meerderheid voor ons voorstel om de subsidiepot voor circulaire initiatieven en innovaties te vullen met € 600.000. De motie over de bewustwordingscampagne haalt het eveneens.

Van een lineaire naar een circulaire economie

Waardevolle regio

Fryslân bestaat uit verschillende regio's met eigen kenmerken, kwaliteiten en uitdagingen. Voorwaarde voor de versterking van de Friese regio's zijn een goede infrastructuur, goed bereikbare voorzieningen en een sterke Friese economie. Daar willen wij in investeren. Wij zijn ervan overtuigd dat Fryslân voorop kan lopen met circulaire initiatieven, kringlooplandbouw en opwekking van duurzame energie. Initiatieven vanuit de mienskip, zoals Holwerd aan zee, willen wij ondersteunen en tot een succes maken.

Windmolens bij de Afsluitdijk

Eén van de lastigste politieke onderwerpen in 2018 is het inpassingsplan voor de windmolens aan de kop van de Afsluitdijk: het windpark Nij Hiddum Houw. Tijdens diverse bijeenkomsten is er met de betrokken partijen gesproken. De terugkerende klacht is dat betrokkenen niet goed zijn meegenomen in het proces. Er zijn veel vragen over de hoogte van de molens en de gezondheidsrisico's. Het plan wordt besproken tijdens de Statenvergadering in juni. Wij overwogen of het beter is om het besluit over het provinciaal inpassingsplan uit te stellen, maar komen tot de slotsom dat uitstel niet meer draagvlak oplevert. Het hele proces overdoen is geen optie. Enerzijds begrijpen wij dat mensen geen windmolen in de achtertuin willen,

anderzijds voelen wij de verantwoordelijkheid om aan de klimaatdoelstelling te voldoen. De gedeputeerde zegt toe dat hij zich gaat inzetten voor lagere molens, extra compensatie voor omwonenden en meer duidelijkheid over gezondheidsrisico's. Na lang wikken en wegen stemmen wij daarom voor het inpassingsplan van Nij Hiddum Houw.

Capaciteit elektriciteitsnetwerk

Fryslân heeft de ambitie om voorop te lopen als het gaat om het opwekken van duurzame

energie. Als het energienetwerk onvoldoende capaciteit heeft, kan de netwerkbeheerder de opgewekte energie echter niet kwijt op het net. Dit probleem speelt momenteel al in Groningen en Drenthe. Wij vragen in april schriftelijk aan het college of dit ook in Fryslân speelt en wat we kunnen doen om dit probleem op te lossen. Het probleem blijkt inderdaad al aan de orde. De provincie is hierover in overleg met Liander en Tennet. We wachten de uitkomsten af.

**Sipkje
Messink-Breen**

Bijna twaalf jaar geleden, op 1 mei 2007, kwam ik in dienst van de fractie. De coalitieonderhandelingen waren in volle gang met als resultaat uiteindelijk deelname in de coalitie. Bij een coalitie hoort een akkoord en het was interessant om de ontwikkeling daarvan achter de schermen, aan de Snekertraweg, te kunnen volgen. De interne drukte die aan verkiezingen vooraf gaat heb ik toen niet van dichtbij meegekregen. Die voor 2011, 2015 en 2019 wel degelijk en ik moet zeggen, dat is een enerverende tijd in veel opzichten. In al die jaren zijn er veel mensen gekomen en gegaan, ook binnen onze fractie. Voor de zomervakantie is mijn directe collega van het begin, Margreet Jonker, wethouder geworden. Voor haar heel fijn, voor mij echt wennen. Bernita Hakvoort is nu mijn nieuwe en gewaardeerde collega. Met hulp van God hoop ik nog een paar jaar 'waardevolle' geschiedenis mee te maken.

Meer geld voor de FOM

De Friese Ontwikkelingsmaatschappij (FOM) heeft als taak om de Friese economie te stimuleren. De FOM helpt startende en snel groeiende MKB-bedrijven met leningen, als zij

de financiering in de markt niet rondkrijgen. Wij stemmen in januari in met het voorstel om 16,5 miljoen euro vrij te maken voor de FOM. Daarnaast willen wij dat de bestaande voucherregelingen waarmee een ondernemer coaching kan krijgen bij het opzetten en verder brengen van zijn onderneming, aan de FOM worden gekoppeld. Een meerderheid van de Staten volgt ons in die wens.

Aanpak van de Skieding

Wij blijven ons inzetten voor een goede infrastructuur. Na de Centrale As, de Haak en knooppunt Joure is nu de Skieding aan de beurt: de N358 tussen Buitenpost en de A7. De weg is te smal, kent te veel erfaansluitingen en veel landbouwverkeer. In 2017 is er al uitgebreid gedebatteerd over het plan van het college om de weg te verbreden, achterpaden en parallelwegen aan te leggen, de bochten minder scherp te maken en rotondes te vervangen door

ovondes. Dit plan stuitte echter op tegenstand bij veel omwonenden. Het college kreeg de opdracht de bewoners mee te nemen in het proces en nieuwe gesprekken aan te gaan. In november 2018 staat het onderwerp opnieuw op de agenda. Wij stemmen samen met alle andere partijen in met het aangepaste plan, met onder meer een ontsluiting van het bedrijventerrein Lauwerskwartier in Surhuisterveen en de realisatie van een veetunnel.

Robuuste Friese vaarwegen

Goede bereikbaarheid is belangrijk, ook over water. In juni bespreken we de nieuwe visie van de provincie op de Friese vaarwegen, inclusief de bereikbaarheid van de havens in Drachten en Heerenveen. De visie geeft een goed beeld van de staat van de Friese vaarwegen en de problematiek die zich daarbij voordoet. Het college wil een robuust netwerk van vaarwegen. Voorstel is om het Van Harinxmakanaal geschikt te maken voor grotere binnenschepen: klasse Va (110 m lange schepen). Verder moet iedere binnenhaven een zo goed mogelijk passende bereikbaarheid hebben, maar zijn binnenschepen niet gewenst in recreatieve

gebieden zoals Terherne en Earnewâld. In verband met de veiligheid moeten recreatievaart en beroepsvaart juist gescheiden worden. Over de vaarweg naar Drachten heeft het college nog geen besluit genomen. Eerst wordt uitgezocht wat een gebiedsgerichte aanpak oplevert. Als alternatief voor de nieuwe vaarweg naar Drachten en het uitdiepen van de vaarweg naar Heerenveen willen wij dat er een onderzoek komt naar een losplaats aan het Prinses Margrietkanaal. Vanaf die plek kunnen goederen via de weg naar bedrijven worden getransporteerd.

Klimaat

Het klimaat ligt ons na aan het hart. Als goede rentmeesters hebben we de opdracht om de aarde op een verantwoorde wijze door te geven. Dat doen we niet voor onszelf, maar voor onze kinderen en kleinkinderen.

In de Staten hebben we meerdere keren over het klimaat gesproken. Uit de verschillende debatten is wel duidelijk geworden dat er verschillend gedacht wordt. De toekomst van de veenweide met haar CO₂ uitstoot, de uitwerking van het klimaatakkoord en de plaatsing van windmolens zullen ons de komende jaren nog vaak bezighouden. Hieronder volgt een weergave van een aantal zaken rondom het klimaat.

Een belangrijk gegeven in de hele discussie is dat je niet gebruikte energie ook niet hoeft op te wekken. Wij zien dat bedrijven en particulieren steeds meer energie gebruiken in

plaats van minder. De ChristenUnie wil dat er wordt ingezet op vermindering van verbruik. Dit kan bereikt worden door goede voorlichting en innovaties.

Voor de opwekking van duurzame energie zijn we nu vooralsnog aangewezen op zonne- en windenergie. Als onderdeel van de energiemix willen wij dat er wordt ingezet op waterstof. Ook geothermie kan een prima oplossing zijn om duurzaam energie op te wekken. Innovaties op dit gebied zullen het proces de komende jaren gaan versnellen.

Het klimaatakkoord is een belangrijk gegeven om de CO₂ in Nederland in 2030 terug te dringen met 49 procent. De uitvoering van het akkoord zal nog wel even op zich laten wachten. We vinden dat de provincie zich moet gaan inzetten om het akkoord te ondersteunen. Er wacht ons een grote uitdaging.

Fractie in actie

De fractie van de ChristenUnie gaat er graag op uit om mensen te ontmoeten, te horen wat er speelt en om te leren van initiatieven die in de provincie worden ondernomen. In onze visie horen politici midden in de samenleving te staan en te weten hoe de stemming in Fryslân is. Daarom hebben we in 2018 weer tal van activiteiten ondernomen.

Netwerkbijeenkomst

De ChristenUnie hecht veel waarde aan de contacten met het bedrijfsleven, de samenleving, de plaatselijke politiek en de bestuurders in het publieke domein. Begin februari houdt de ChristenUnie een netwerkbijeenkomst. Deze bijeenkomst is bedoeld voor mensen die als raads- of Statenlid, bestuurslid of

medewerker actief betrokken zijn of waren bij de ChristenUnie. In het voormalig Franciscaner Klooster in Drachten is het Museum Dr8888 gevestigd waar deze bijeenkomst plaatsvindt. Na een lezing over kunst, is er een buffet waarbij deelnemers de gelegenheid krijgen om te netwerken.

Ondernemersontbijten

De fractie organiseert elk kwartaal ergens in de provincie een ondernemersontbijt om met ondernemers in gesprek te gaan. Waar maken zij zich zorgen over, waar zien zij kansen? In maart zijn we te gast bij **Van Abbema Cultuurtechniek** in Idaerd. Het onderwerp is de energietransitie. Er ontstaat een levendig gesprek over de rol van de overheid bij het stimuleren van duurzame energie. De ondernemers vragen zich af of daarin de juiste keuzes worden gemaakt.

In juni gaat het ondernemersontbijt niet door vanwege te weinig aanmeldingen. Het ontbijt schuift door naar september. We zijn te gast in het nieuwe pand van cateraar **KookNzo** in Donkerbroek. Ondernemers kunnen hier input leveren voor ons verkiezingsprogramma. Wat willen ondernemers de ChristenUnie meegeven?

Het laatste ondernemersontbijt van 2018 vindt in december plaats bij **Wetterskip Fryslân** in Leeuwarden. Het gesprek gaat over de veranderende rol van **Wetterskip Fryslân**. Het

waterschap is constant op zoek naar nieuwe mogelijkheden: 'Wat kunnen we nog meer met water?' Afvalwater blijkt een bron van duurzame energie, grondstoffen en schoon water.

Werkbezoeken

We beginnen in februari in de regio Appelscha. De ondernemers daar hebben samen met de gemeente een agenda ontwikkeld, onder de noemer **Appelscha-regio 3.0**. Doel: Appelscha in de top-10 van toeristische bezienswaardigheden van Nederland krijgen. 'Veel aandacht van de provincie gaat uit naar de meren. Dat is goed, maar vergeet onze regio niet. Hier liggen mooie kansen die we moeten benutten,' zegt kartrekker en voormalig wethouder Jan Henk Veenhouwer.

De ChristenUnie heeft in 2017 schriftelijke vragen gesteld over **Renewi** (voorheen Van Gansewinkel) in Drachten. Renewi heeft een aantal zaken niet op orde. Dat blijkt uit het inspectierapport. Het college vindt verscherpt toezicht niet nodig omdat Renewi de zaken opgelost heeft. Met een werkbezoek in april kunnen we eens zien hoe het er echt aan toe gaat. Renewi is een grondstoffenbedrijf en geeft afgedankte materialen een nieuw leven. Wiebo de Vries is onder de indruk tijdens de rondleiding. 'Er wordt hier met grote nauwkeurigheid gewerkt. Dat is mooi om te zien.'

Staatsbosbeheer (SBB) doet veel meer dan alleen bossen beheren. Dat horen we tijdens een werkbezoek in mei in de 'werkschuur' in Jubbega. Het beheren van de natuur is vooral het beschermen van de natuur. Staatsbosbeheer zoekt manieren om de natuur duurzaam te benutten. Het groene erfgoed in Fryslân, inclusief de eilanden, bedraagt 36.000 hectare.

Eén op de vier Nederlanders is in de nabije toekomst 65+. Wat dat betekent voor de zorg in Súdwest-Fryslân horen we tijdens een werkbezoek in september aan **Patyna** in Sneek. Vroeger woonden cliënten gemiddeld zeven jaar bij een zorginstelling, tegenwoordig is dit nog maar twee jaar doordat ouderen veel langer thuis wonen. Patyna maakt zich zorgen over de voorzieningen in kleine dorpen. Voor de aantrekkingskracht van dorpen is het van belang dat voorzieningen als een school, supermarkt, huisarts en openbaar vervoer op peil blijven, anders willen mensen er niet wonen. Patyna merkt dat het moeilijker wordt om in de omgeving personeel te vinden. De instelling vraagt of de provincie aandacht heeft voor de leefbaarheid van dorpen en meer regie kan voeren op de spreiding van zorginstellingen over de regio.

In oktober gaan we weer voor een werkbezoek naar Sneek, maar dan naar **Energiesprong Súdwest-Fryslân**. Energiesprong is het energiebesparingsproject van de gemeente Súdwest-Fryslân. Energiesprong helpt woningeigenaren bij het verduurzamen van hun woning. Het project blijkt succesvol en effectief: elk jaar worden 400 woningen verduurzaamd. Volgens projectleider Johan Lukkes moeten gemeenten en provincie meer de regie nemen als het gaat om de aanpak van particuliere woningen. Dit aan de markt overlaten,

werkt volgens hem niet. Bij het project Energiesprong heeft de aanpak in ieder geval vruchten afgeworpen.

In december bezoeken we **De Molkfabryk** van Frico Foods in Burgum. Het oude gebouw staat er vervallen bij. Toch is het een unieke locatie: dichtbij het centrum van Burgum én aan het PrinsesMargrietkanaal. Tijdens het bezoek horen we wat de plannen zijn voor dit pand. Er komen

een jeugdcultuurschool, een restaurant, een bierbrouwerij en een bazaar. Daarnaast wordt dit de huisvesting voor de welzijnswerkers van de gemeente Tytsjerksteradiel & Achtkarspelen (KEaRN). De ChristenUnie is enthousiast over deze herbestemmingsplannen.

Margreet Jonker

Verandering komt vaak onverwacht. Halverwege 2017 ging ik 36 uur per week werken voor de ChristenUnie-fractie in de Staten van Fryslân en besloot ik te stoppen als raadslid in Kollumerland. Ik ging aan de slag in de verwachting dat deze baan de komende tijd mijn dagen zou vullen. Totdat er begin 2018 vanuit de ChristenUnie-fractie in Achtkarspelen een beroep op mij werd gedaan om me beschikbaar te stellen als kandidaat-wethouder. Na een enerverende periode ben ik eind juni in deze functie beëdigd. Het is een uitdagende baan waar ik me met hart en ziel voor inzet. Dat neemt niet weg dat ik de fractie en zeker mijn lieve collega Sipkje af en toe mis. Het waren prachtige jaren waarin we onze levens en vaak ook ons geloof deelden. Ik heb heel veel geleerd en beschouw het als een voorrecht dat ik de fractie van de ChristenUnie in de Staten van Fryslân zo lang mocht dienen.

Komen en gaan

Bij de fractie is het vaak een komen en gaan van mensen. Dat zien we ook in 2018. In februari maakt Andries Bouwman zijn opwachting als commissielid. Dat blijkt van korte duur, want in juni wordt hij wethouder in Tytsjerksteradiel. Ook nemen we afscheid van Margreet Jonker. Ze was jarenlang actief en betrokken als

fractiemedewerker, maar krijgt nu de kans om wethouder te worden in Achtkarspelen. Zij wordt in juni vervangen door Bernita Hakvoort. Statenlid Richard Klerks maakt in september de keus voor de plek waar hij het hardst nodig is: zijn gezin. Zijn plek wordt opgevuld door Ynze de Boer – terug van weggeweest.

Andries Bouwman

Ynze de Boer

Richard Klerks

Margreet Jonker

Bernita Hakvoort

Ynze de Boer

Reitze Douma

Mijn eerste hele jaar als Statenlid zit erop. Het zal tevens het laatste jaar zijn. Na 20 maart 2019 zal ik de ChristenUnie niet meer als Statenlid vertegenwoordigen. Jammer dat er geen nieuwe periode inzit, maar ik ben blij dat ik me 'nuttig' heb kunnen maken. Ik had in 2018 grote thema's in mijn portefeuille: openbaar vervoer, landbouw, landschap en milieu. Samen met vijf andere partijen hebben we een initiatiefvoorstel ingediend om tot een oplossing te komen voor de veenweideproblematiek. Dit voorstel heeft het niet gehaald, maar het onderwerp is daardoor wel serieus op de kaart komen te staan. Ik ben blij dat de ChristenUnie daarin een rol heeft gespeeld. Wij hebben de opdracht om zuinig te zijn op de schepping. Ik wens mijn opvolger(s) veel succes en Gods zegen.

Provinciale Statenverkiezingen 2019

Speerpunten ChristenUnie Fryslân

Waardevol samenleven

- Aanmoedigen en ondersteunen van kleinschalige woonvormen voor ouderen, zo mogelijk met een gemeenschappelijke ruimte geschikt voor eerstelijns zorg.
- Ondersteunen van gemeentelijke plannen om (openbare) bibliotheekvoorzieningen in dorpen en kernen in stand te houden.
- Ruimte maken voor talentontwikkeling, ook op het gebied van cultuur. Ondersteunen van creatieve broedplekken zoals culturele podia en kunstvakonderwijs.

Waardevolle schepping

- Instellen van regionale transitiefondsen voor de noodzakelijke transitie van de bebouwde omgeving, waaronder opgaven als sloop, herstructurering en functiewijziging van gebouwen en locaties.
- Oprichten van Kenniscentrum Friese Kringlooplandbouw om kringlooplandbouw te bevorderen.
- Inzetten op innovaties voor de kringlooplandbouw en het tegengaan van bodemdaling.

Waardevolle regio

- Bijdragen aan het Klimaatakkoord door de klimaatdoelstellingen specifiek uit te werken voor Fryslân.
- Oprichten van kennis- en innovatiehuizen in Noordwest-, Zuidwest- en Zuidoost-Fryslân om ondernemerschap te stimuleren, naar voorbeeld van Noordoost-Fryslân.
- Verbeteren van het Friese fiets- en wandelpadennetwerk, ook met het oog op verschillende soorten gebruikers.

Top 5 kandidaten

1. Wiebo de Vries (49 jaar)

Ik ben getrouwd met Rinske, we hebben twee prachtige dochters en wonen in Donkerbroek. Ik ben in het dagelijks leven als partner verbonden bij CFO Network. Waardevol betekent voor mij dat iedereen meedoet; wie je ook bent, waar je ook woont en wat voor werk je ook doet. Ik wil me inzetten voor een waardevolle regio. Voor een provincie waar het goed werken en wonen is.

2. Matthijs de Vries (38 jaar)

Ik ben getrouwd met Anne-Wil, we hebben drie dochters en wonen in Leeuwarden. Ik werk bij het Sociaal Domein Fryslân. Het is belangrijk dat de ChristenUnie een herkenbaar geluid laat horen in onze mooie provincie. Ik wil een waardevolle bijdrage leveren aan het behouden en verbeteren van de leefbaarheid in dorpen, kernen en wijken en mij inzetten voor een goed landbouwbeleid.

3. Dennis de Calonne (37 jaar)

Ik woon in Drachten, heb drie kinderen en ben werkzaam als interim jurist en -beleidsadviseur voor de overheid. Tot maart 2018 was ik gemeenteraadslid in Smallingerland. Waardevol samenleven betekent voor mij dat aan iedereen recht wordt gedaan en dat niemand in zijn waardigheid wordt aangetast. Dat kunnen we doen door goede, tijdige en evenwichtige besluitvorming.

4. Lieuwe van der Pol (65 jaar)

Ik ben gehuwd en pake van vijftien kleinkinderen. We wonen in Woudsend. Tot september 2019 werk ik als docent applicatieontwikkeling aan ROC Friese Poort. Ik heb zestien jaar ervaring als raadslid in Sneek en Súdwest-Fryslân. Mijn motto: 'Het evangelie is goed voor alle mensen.'

5. Richard Klerks (48 jaar)

Ik ben getrouwd met Margriet, we hebben drie kinderen en wonen in Beetsterzwaag. In het dagelijks leven ben ik ambulanceverpleegkundige. Mijn motto is: dienstbaar zijn voor de medemens in mijn werk, als veteraan voor de klas, in de kerk bij jongeren met een verstandelijke beperking en als politicus.

Van de bestuurstafel

Als bestuur zijn we in 2018 druk geweest met de totstandkoming van goede kandidatenlijsten voor de Provinciale Staten en Wetterskip Fryslân. We zijn dankbaar dat we twee kandidatenlijsten hebben kunnen presenteren met een mooie mix van ervaring én jong elan. Daarmee stomen we door naar de verkiezingen op 20 maart 2019.

Tegelijk is het goed om ook stil te staan bij de lopende zaken. Zo hebben we het afgelopen jaar veel energie gestoken in het verstevigen van de

band tussen de fractie en het bestuur. Mede dankzij de inzet van de politiek secretaris hebben we daar goede stappen in gemaakt.

Bijzonder was dat er in 2018 twee keer gemeenteraadsverkiezingen waren: de reguliere verkiezingen in maart en vanwege gemeentelijke herindeling ook verkiezingen in november. Er is in veel gemeenten enthousiast campagne gevoerd. Heel veel ChristenUnie-leden hebben zich ingezet om de ChristenUnie voor het voetlicht te brengen

en te vertellen waar we voor staan. Dank aan iedereen die zich daarvoor heeft ingezet.

In heel Fryslân telt de ChristenUnie nu 26 raadsleden en 4 wethouders. Een resultaat waar we erg dankbaar voor zijn. Wij gaan voor een 'Waardevol Fryslân'. We hopen en bidden dat God ons werk zegent.

Margo de Vries
*Voorzitter Provinciaal Unie
Bestuur ChristenUnie Fryslân*

Colofon:

Vormgeving en drukwerk: Multicopy Drachten

Redactie: Bernita Hakvoort en Sijkje Messink

E-mail: christenunie@fryslan.frl

Tel: 058-2925801 / 058-2928801

Wilt u op de hoogte blijven van de activiteiten van de fractie? Abonneer u dan op onze gratis nieuwsflits die elke maand verschijnt.

www.christenunie.frl

www.twitter.com/cufryslan

www.facebook.nl/CUFryslan

U ontvangt per adres één exemplaar van het jaarverslag. Extra exemplaren kunt u bij de fractie opvragen.